

HET OUDE VERDWIJNT, HET NIEUWE BLIJFT *VERANDEREN*

Martijn Aslander vindt zichzelf geen trendwatcher, eerder een stand-up filosoof die nadenkt over steeds snellere technologische veranderingen en de gevolgen daarvan op sociaalmaatschappelijk en economisch gebied. “Ik ben hoopvol. Veel van wat wij gewend zijn verdwijnt. Grote organisaties bestaan straks niet meer. Het is bijna einde oefening voor het financiële systeem zoals we dat nu kennen. Toch denk ik dat we er economisch én sociaalmaatschappelijk uiteindelijk op vooruitgaan. De onderlaag van de bevolking meer dan de bovenlaag, burgers meer dan overheden en instituties. Daar vind ik dat geluk niet terug, omdat zij met deze transitie worstelen en vastlopen.”

Martijn Aslander

Tekst: Jacques Geluk | Fotografie: Daniel Maissan

Technologische veranderingen zullen een positieve uitkomst hebben. Daar gaat Martijn Aslander vanuit. Van angst zaaien moet hij niets hebben. Veranderingen volgen elkaar ook steeds sneller op, wat de levenscycli van diensten en producten en dus organisaties verkort. Blijvende, langdurige oplossingen moeten plaatsmaken voor tijdelijke, zodat bedrijven, overheden en personen zich voortdurend kunnen aanpassen en verbeteren. In hun boek ‘Nooit Af’ hebben Martijn en co-auteur Erwin Witteveen eind 2015 de eerste stap gezet, maar de titel verraadt het al: dat is zeker niet de laatste. “Dit vereist een totaal nieuwe kijk op de fundamenteën van ons leven”, zegt Martijn.

“Als ik een lezing geef vraag ik de zaal bijvoorbeeld wie nog in vaste banen gelooft. Die bestaan dus niet, want een werknemer die ontslag krijgt had kennelijk toch geen vaste baan. Met z’n allen zijn we gewend geraakt aan schijnzekerheden, maar het is belangrijk te leren ons senang te voelen bij het niet-weten. We moeten kappen met het materialisme en nadenken over hoe we omgaan met wat nu allemaal gebeurt. Problemen met basisbehoeften als eten, drinkwater, gezondheid, wonen en veiligheid zijn straks sneller oplosbaar, doordat onze kennis daarover nu veel groter is. Mensen die daarop nu al inspelen profiteren sneller van nieuwe ontwikkelingen dan degenen die niet meedoen.”

VERBETERINGEN VERLEIDEN WEL

Martijn noemt zichzelf een halve autist, die absoluut niet van verandering houdt. “Alles dat werkt moet zo blijven, maar ik laat me wel verleiden iets nieuws te proberen als het om verbeteringen gaat waarbij ik een goed gevoel heb. Tijdens lezingen probeer ik de wereld van mijn toehoorders te vergroten en hun denkraam te verruimen, zodat ze dingen waarnemen die ze ervoor niet zagen.” Zelf voelt hij

zich een 21ste-eeuwse ontdekkingsreiziger. Hij is pas terug uit Iran, is geregeld in Zuid-Afrika en vraagt zich af waarom we ons over alles zo druk maken in Nederland. “In beide landen probeer ik onze Permanent Beta-gemeenschap uit te bouwen en steeds opnieuw ontdek ik dat mensen overal ter wereld ongeveer hetzelfde zijn. Iedereen wil een beter bestaan, connectiviteit, helpen, dingen leren, genieten van entertainment en spelen met technologie. Ze balen van bureaucratie en willen vooral weten wat technologie kan betekenen voor vraagstukken waarmee ze dagelijks te maken hebben. Aannames toetsen ze bij elkaar, waardoor ze hun perspectief kunnen veranderen of vergroten. Dat is in deze roerige tijden de enige optie voor het ontdekken van nieuwe dingen.”

PERMANENT BETA = NOOIT AF

Permanent Beta is Engels voor Nooit Af, zegt Martijn. “Ik ben een van de oprichters van die beweging. Een uitdijende zwerm van intrinsiek gemotiveerde mensen die de digitale voorhoede vormen, sociale pioniers zijn en bovenmatige belangstelling hebben voor de netwerken en informatiesamenleving. Iedereen kan zich aanmelden. De community bestaat inmiddels uit circa 4.500 mensen en het succes laat zien dat het eenvoudig is op ‘easycratie’ wijze vrij snel relevante mensen en inhoud te verbinden. ‘Easycratie’ is het tegenovergestelde van bureaucratie”, legt Martijn uit. “Als je een vraagstuk wilt oplossen bij een grote bank of het leger is het beter mensen uit die gemeenschap te sturen dan dure consultants in te huren, die niets meer doen dan opschrijven wat jouw eigen medewerkers jou eerder al probeerden te vertellen.” Permanent Beta draait nu een aantal jaren in Nederland en sinds enige tijd ook in Iran (Teheran) en Zuid-Afrika. Dankzij gratis technologie zijn er al meer dan duizend kennissessies geweest: zonder budget, papierwerk en sponsors. >>

‘LEIDERSCHAP IS DOEN
WAT JUIST IS, ONGEACHT
DE CONSEQUENTIES’

© DANIEL MAISSAN

BUREAUCRATIE

Martijn Aslander komt terug op de bureaucratie, ‘waar we niet per se altijd tegen zijn’, maar die wel vaak onnodig veel vooruitgang verhindert. Veel partijen blijven eraan hechten en proberen veranderingen tegen te houden. Die tegenwerking is te omzeilen. Op het podium maakt Martijn vaak deze grap: “Binnen de bureaucratie opereert de hindermacht, een geheim elitekorps dat zich nooit bekendmaakt. Die macht saboteert de boel en gebruikt twee instrumenten: geld en papier, die een relatie met elkaar hebben. Als je veel budget wilt om iets te maken of bereiken is veel papier nodig, maar voor je het weet ben je een half jaar verder en is er niets gebeurd. Dankzij technologie en sociale media is geld, organisatiebudget, niet langer nodig. Een goed voorbeeld is de Facebook-groep PO in Actie. Veel basisschoolleraars zien vakbonden als een te dure rechtsbijstandsverzekering, die niet genoeg voor hen doet. Via sociale media hebben ze 45.000 onderwijzers bij elkaar gekregen die zonder hiërarchie, budget en papier ruim 700 miljoen euro hebben weten los te krijgen van het kabinet. Dat is een signaal dat er fundamentele verschuivingen plaatsvinden. Mensen zijn er klaar mee dat bureaucratische instellingen niet luisteren en nemen zelf het heft in handen. Ik kijk expres heel positief naar deze door technologie mogelijk gemaakte

‘POKÉMON GO, HET MEEST GESLAAGDE ANTI-OBESITASPROGRAMMA OP AARDE’

ontwikkelingen, want alleen optimisten kunnen problemen oplossen of uitdagingen aangaan. Zij zien altijd mogelijkheden en gaan door tot ze een oplossing hebben gevonden. Het aantal verbonden optimisten is nog nooit zo groot geweest. Op mensheidsniveau een zegen, op systeemniveau een uitdaging.”

Martijn weerspreekt dat hij lijdt aan blind optimisme en is zich zeker bewust van de tegenkrachten. “Mensen hebben niet door dat ons huidige systeem, de economie en de organisatievormen bij overheid en bedrijfsleven, zijn ontstaan in de tijd dat we nog met onze handen werkten. Nu werken we met ons hoofd, wat relatief nieuw is. Acht uur per dag met je hoofd werken kan niet. Ook het principe van tijd ruilen voor geld is een overblijfsel uit vroeger tijden. Daar moeten we het over hebben. Net als over het feit dat de meeste mensen nu kenniswerkers zijn, maar geen benul hebben wat dat is. Ze gebruiken de computer als moderne type-

machines en houden elkaar van het werk met e-mailtjes. En dan denken ze dat ze hard gewerkt hebben! Hoewel veel werkgevers anders beweren, krimpt de autonomie van hun medewerkers steeds verder. Dat komt door wantrouwen, regelgeving, controlezucht en bureaucratie en leidt tot onvrede. Er is dus een ander soort leiderschap nodig. Leiderschap is doen wat juist is, ongeacht de consequenties. Dat is misschien niet makkelijk, maar veel meer hoeft je er niet over te zeggen.”

POKÉMON GO

Nog iets dat veel mensen volgens Martijn niet snappen is hoe exponentiële ontwikkelingen werken. “Vanuit onzekerheid

zijn ze gewend aan lineaire concepten en omarmen ze een zekere mate van voorspelbaarheid. Technologie is echter in hoge mate exponentieel, niet lineair en onvoorspelbaar, maar over de implicaties daarvan denken de meeste mensen niet na. Als ik dat uitleg beseffen ze vaak dat ze hetzelfde waarnemen als ik, maar er nooit op dezelfde manier naar hebben gekeken. Ik noem bijvoorbeeld Pokémon Go en dan roept iedereen ‘hoezo?’. Tot ik er een paar dingen bij vertel. Binnen drie maanden is het spel destijds door 700 miljoen mensen wereldwijd omarmd. Nu nog spelen 100 miljoen het dagelijks. Een gemiddelde speler loopt tussen 2.000 en 8.000 extra stappen per dag. Buiten, waardoor hij of zij ook nog eens vitamine D binnenkrijgt als de zon schijnt. Vanuit deze invalshoek is Pokémon Go het meest geslaagde anti-obesitasprogramma op aarde. Gratis. De Verenigde Naties zouden dat zelfs met 40 miljard dollar niet voor elkaar hebben gekregen.”

EINDE VAN DE ECONOMIE

Martijn kijkt naar sociaalmaatschappelijke, -economische en -ecologische ontwikkelingen door de lens van de technologie. “Ik denk erg na over het einde van de economie. Er zijn twee krachten waarmee een econoom niet uit de voeten kan. De eerste – altruïsme of onbaatzuchtigheid – is voor een econoom nooit een optie geweest, want waarom zou je mensen helpen? Dat was ook niet relevant. Nu wel. Neem Wikipedia. Dat is het voorbeeld van decentraal technologisch gefaciliteerd altruïsme. Honderdduizenden werken samen aan iets dat de Encyclopædia Britannica om zeep helpt, zonder financieel oogmerk. Vroeger raadpleegden mensen die de encyclopedie konden betalen die misschien eens per jaar, want als ze iets wilden weten waren ze meestal niet op de plek waar de boeken stonden. Vandaag hebben miljarden mensen gratis toegang tot die informatie.” Een gruwel dus voor een econoom, die de opbrengsten van financiering, houtkap, pulp, transport, binderij, drukkerij, zetterij, inkt, redactie en colportage ziet slinken. “Dit speelt in meer domeinen dan Wikipedia en wordt de nieuwe norm. Een tweede kracht is digitalisering, die vanzelf leidt tot dematerialisatie. Steeds vaker zijn ruwe grondstoffen, transport, logistiek, halffabricaten, kinderarbeid, cao’s, obligaties, termijnmarkt, reclame en marketing niet meer nodig. Mensen die al jaren een smartphone hebben – de prijs maakt niet uit – hebben daarop het equivalent van honderdduizenden euro’s aan spullen staan, als ze die 15 jaar geleden hadden moeten kopen. Dat nivelleert en democratiseert als een gek. In veel, maar nog niet alle dimensies gaan we richting overvloed en verdwijnt schaarste. Altruïsme en digitalisering nemen alleen maar toe.”

Om het simplistisch te houden verdeelt Martijn de wereld in bedrijven en overhe-

den. “De markt bestaat bij de gratie van het kunnen kapitaliseren van de frictie tussen vraag en aanbod. Tien jaar geleden kenden veel mensen de uitspraak ‘Internet is cutting out the middleman’: door internet neemt het belang van tussenpersonen af en langzamerhand verdwijnen ze. Nu heeft ook technologie dat effect. In de taxiwereld is Uber de tussenpersoon. Ook die verdwijnt. Er komt een opvolger die het nog slimmer en goedkoper doet. Ik voorspel dat de frictie in steeds meer markten afneemt of verdwijnt. Dat is einde oefening van het financiële systeem zoals we dat nu kennen. Economen denken dat dit nog ver weg is. Ze zijn niet zo goed in het beoordelen van exponentiële effecten en kijken naar het verleden om de toekomst te voorspellen. Dat gaat niet meer op. Ze gaan nat op deze paradigma’s. De overheid ook. Daar vermindert de frictie tussen een oplossing en een vraagstuk. De productie van paspoorten gebeurt tegenwoordig op één plek. Waarom zijn dan op elk gemeentehuis ambtenaren nodig om ze uit te delen, terwijl opsturen gemakkelijker is? De ontwerper van de chip in mijn arm is kind aan huis bij de regering van Estland. De overheid daar gaat de eerste stap zetten en het paspoort onderdeel maken van de chip.”

EINDE VAN ORGANISATIES

“Uit het voorgaande blijkt dat we aan de vooravond staan van het einde van organisaties. Dat willen ze niet horen, maar ik neem het waar. Onderwijzers maken via Facebook vakbonden overbodig, zoals ik eerder al betoogde, en bereiken zonder vergaderingen en organisatievorm hun doel. Ik kan niet wachten tot dit in de politiek en de zorg ook gebeurt. Grote organisaties zijn te dom, te duur, te traag, te log en niet lief. Het vervelende is dat de mensen die er werken wel superslim zijn, maar niet snel genoeg leren doordat het systeem risico’s mijdt en niet opzoekt.” Alles kabbelt maar door en dat versnelt de ontwikkelingen die Martijn voorziet

alleen maar. “Steeds meer mensen en zeker millennials hebben door dat je niet bij de grote clubs moet zijn. Ik zit er graag naast, maar vrees van niet. Zelf doe ik wat ik preek en stimuleer iedereen die dat wil het podium op te gaan om gratis, zoals ook bij Permanent Beta gebeurt, te praten over veranderingen die nodig zijn om straks een goed leven te kunnen leiden. Voor mijn adviesdiensten aan bedrijven en overheid hanteer ik het principe dat zij voor mijn adviesdiensten mogen betalen wat ze ervoor over hebben, want tijd ruilen voor geld is in mijn visie een dom idee. Ik zit niet in de wedstrijd voor mijn portemonnee. Deze kennis moet als de donder de samenleving in. Daarom kunnen mensen ‘Nooit Af’ gratis downloaden.”

DNA ONTWRICHT HET RECHTSSYSTEEM

Als Martijn de politie of defensie adviseert denkt hij wel eens na over DNA. Wat dat met dit verhaal te maken heeft? Lees en ontdek! “DNA is de beste harde schijf die de natuur ooit heeft uitgevonden. De levensduur is groot, de opslagcapaciteit enorm: 162 petabyte aan data per gram DNA. Door het op kweek te zetten in een petrishaaltje kun je per uur miljoenen kopieën maken. Dat is uiteindelijk het einde van privacy, auteursrecht en gegevensbescherming. De stichting Brein kan niets doen tegen het delen van biologisch celmateriaal waarop in theorie alle films, series en boeken zijn opgeslagen. Stukjes DNA zijn zelfs met CRISPR-cas9 (waarbij CRISPR staat voor een enorme DNA-bibliotheek en cas9 voor de schaar) te monteren, waardoor straks in de rechtszaal niet meer vol te houden is dat DNA uniek is. Nu kan dat nog wel, maar als het in volgorde zetten van DNA over enige tijd bijna gratis is kunnen miljoenen mensen – amateurs en experts – ermee gaan experimenteren en zullen ze dingen vinden die wetenschappers tot nu toe niet hebben kunnen ontdekken.” 🦋

Martijn Aslander is professioneel ‘lifehacker’ en verbinder van mensen, informatie en ideeën. Hij is schrijver, veelgevraagd spreker op congressen en adviseert overheid en bedrijfsleven. Overal toont hij de ongekende mogelijkheden van de huidige netwerksamenleving voor mens en arbeidsmarkt. Van ‘Nooit Af’ verschijnt de komende jaren een aantal speciale edities die de verschillende onderdelen van de inhoud per sector behandelen. Informatie: www.martijnaslander.nl. info@speakersacademy.nl